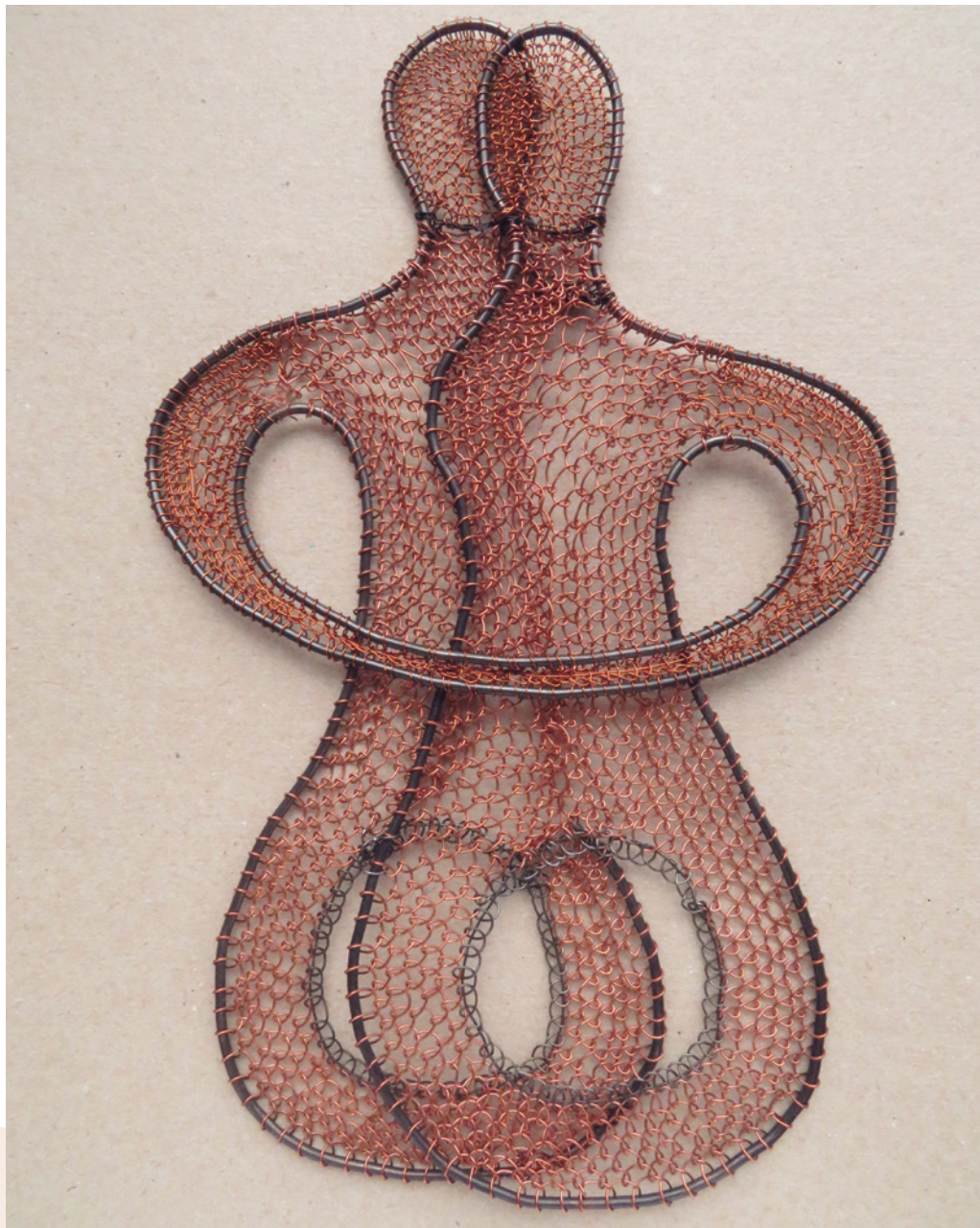


DRÁTOVÁNÍ

Marcela Mašková a Iva Prošková



| RUCE

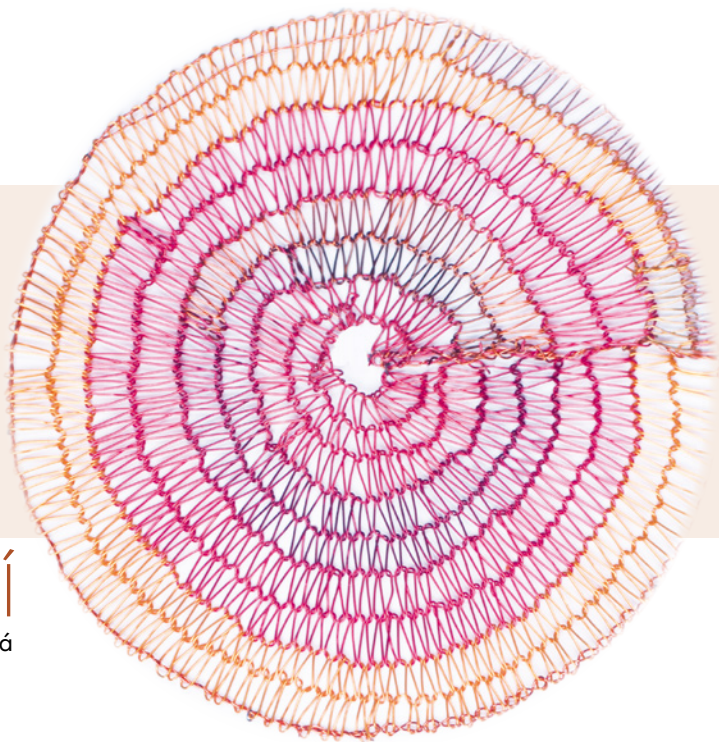




Marcela Mašková

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.



DRÁTOVÁNÍ

Marcela Mašková a Iva Prošková

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401
jako svou 8053. publikaci

Texty a fotografie v 1. části: Marcela Mašková
Texty a fotografie v 2. části: Iva Prošková
Fotografie na obálce: Marcela Mašková
Fotografie na str. 55: Pavel Křepinský

Grafický návrh a sazba: Lenka Petroni
Odpovědná redaktorka: Jana Minářová



Počet stran 112
První vydání, Praha 2021
Vytiskla tiskárna TNM PRINT s.r.o., Nové Město

© Grada Publishing, a.s., 2021

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků. Doporučení a rady v této knize byly pečlivě ověřeny, přesto za ně nelze převzít odpovědnost. Autoři ani nakladatelství proto neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody, které by mohly případně vzniknout při různé aplikaci postupů a návodů uvedených v knize.

ISBN 978-80-271-4263-7 (ePub)
ISBN 978-80-271-4262-0 (pdf)
ISBN 978-80-271-2495-4 (print)

ÚVOD	6	PLETENÝ DRÁT	58
SMYČKOVACÍ VÝPLET	8	NASTAVOVÁNÍ	
ZÁKLADNÍ TYPY VÝPLETŮ	10	A ZAKONČOVÁNÍ DRÁTŮ	79
Nastavení drátu	12	NÁRDELNÍKY	82
Dvojitý drát	13	Hranatý náhrdelník	82
KAMENY	15	Náhrdelník přetáčený	83
DUTINKY	18	Náhrdelník přetáčený	
Se všitými korálky	20	se zlatými korálky	84
S korálovým komponentem	21	Zelený list	85
Splétané dutinky	22	Vlnky a vlny	86
Náušnice	23	Náhrdelník dutinka	87
KYTIČKY	24	Náhrdelník s opěrou	88
KULIČKY	28	Náhrdelník	
POKRÝVKY HLAVY	30	s diamantovým drátem	91
Fascinátor s dutinkami	30	Stříbrný náhrdelník	91
Fascinátor s květem	31	NÁRDELNÍKY S VÝPLNÍ	92
Klobouk měď	32	Muší křídlo	92
Klobouk nerez	33	Motýlí náhrdelník	94
NĚCO PRO PÁNY	34	Jepičí náhrdelník	95
Motýlek tmavý	35	ŠPERKY S DALŠÍM PRVKEM	96
Motýlek z posříbřeného drátu	36	Náhrdelník s dřívkem	96
Kravata	37	Mušle v náhrdelníku	97
VELIKONOCE	38	Náhrdelníček se sklem	98
Kraslice	39	Náhrdelník	
Květy	43	s paličkovanou krajkou	99
Červený věnec	44	ŠPENDLÍK, NÁRAMEK,	
Jarní náhrdelník	45	NÁUŠNICE A KABELKA	100
VÁNOCE	46	Špendlík všech barev	100
Zvonky	48	Náušnice v silnějším drátku	101
Koule	49	Náušnice dutinková	102
Anděl tmavý	50	Náramek	103
Anděl modrý	51	Kabelka	104
Věnec	52	GALERIE	108
Betlém	53	O AUTORKÁCH	112
GALERIE	54		

O drátenictví a drátenicích bylo napsáno již mnoho. Technika drátování je krásná a nesmírně rozmanitá. Kdo pronikne do jejích tajů, tomu se otevírá nový svět tvoření.

Dnešní drátenictví se od klasického drátenického řemesla, provozovaného od počátku svého vzniku v 18. století až do období po první světové válce, podstatně liší. V dřívějších dobách se z drátu vyráběly především předměty denní potřeby, kuchyňské náčiní či nádoby (naběračky, metly, košíky, cedníky, mísy, podložky pod hrnce a žehličky aj.), věšáky a také pastičky na myši. Dráteníci oplétali nové nádoby drátem, aby byly odolnější proti rozbití, a opravovali nádoby poškozené.

Nádoby se oplétají i dnes. Ty staré, často památky po předcích, k nimž máme určitý vztah, proto, abychom je uchovali. Ty nové zdobíme pro radost. Odrátovaný keramický hrnek, opletená láhev nebo replika historického nádobí z drátu jsou hezkým doplňkem do bytu nebo chalupy. Pro oplétání nádob, obzvlášť těch velkých, používáme silný drát a klasické typy výpletů s velkými oky.

V současném drátenictví praktická funkce ustoupila funkci dekorativní. Kromě již zmíněného zdobení nádob se velké oblibě těší výroba šperků a ozdobných předmětů z drátu, pro něž je ideální technikou smyčkovací výplet. Ten se začínající dráteníci obvykle naučí při seznamování s drátenickým řemeslem jako první. Jedná se o šití z drátu a lze si jej osvojit celkem rychle.

Marcela Mašková



SMYČKOVACÍ VÝPLET

Smyčkovací nebo také smyčkový či kroužkovací výplet si dráteníci vypůjčilo ze šité krajky. Sám o sobě je velmi jednoduchý. Kdo umí šitou krajkou, frivolitky nebo drhá, již tento uzel zná. Jedná se o stejný uzel využívaný i v těchto technikách s tím rozdílem, že není zcela zatažený.

Smyčkovací výplet umožňuje utváření libovolného množství variant vzorů. Záleží pouze na tom, jak hustě smyčky vážeme, kam a kolik jich do obloučku umístíme, nebo do jakých geometrických útvarů je seřadíme. Výplet lze využít pro oplétání menších nádob, kamínků a je velmi vhodný také pro výrobu šperků. Pokročilejší dráteníci pak mohou vyrábět složitější a větší práce, a to i prostorové.

MATERIÁL

Pro smyčkovací výplet používáme nejčastěji dráty o průměru 0,2 až 0,8 mm. Silnější drát se pro tento typ výpletu nehodí, neboť jej nelze snadno ohýbat a samotný výplet ze silného drátu nevypadá hezky.

Následuje přehled běžně dostupných a nejčastěji používaných drátů. Při práci lze kombinovat různé barvy drátů i různé materiály nestejných průměrů.

Měděný drát bývá k dispozici v různých barevných odstínech. Je tvárný a dobře se s ním pracuje. Je vhodný k oplétání menších předmětů, vajíček, kamenů i tvorbě menších šperků. Jeho nevýhodou je, že tenčí drát nadržuje dobře tvar, snadno se zmáčkne a při práci se někdy zlomí.

U **mosazného** drátu je důležité, v jakém poměru jsou zastoupeny jeho dvě hlavní složky měď a zinek. Drát s větším obsahem mědi je měkčí a tvárný. Pro drátování využíváme dráty určené pro výrobu bižuterie, kovových ozdob či navlékání korálků.

Velmi oblíbený je barevný **dekorační** drát, který lze běžně zakoupit v nejrůznějších barvách i průměrech.

Krásně vypadá **postříbřený** drát. Svůj stříbrný lesk časem bohužel ztratí a začne být patrná barva drátu pod stříbrnou vrstvou. Drát získá nažloutlý nebo růžový odstín a výrobek již není zdaleka tak hezký, jako když byl nový.

Pro zhotovení, a to nejen šperků, je proto vhodnější použít **nerozový** drát. Ve srovnání s měděným nebo dekoračním drátem je trochu tvrdší a práce s ním je namáhavější. Jeho velkou předností však je, že dobře drží tvar a nemění barvu.

Chirurgický drát existuje ve variantách jako měkký, polotvrdý a tvrdý. Jeho cena je poměrně vysoká a využíváme jej především pro vytvoření kontur nebo obručí pro zavěšení šperku.

Hliníkový drát je měkký, tvárný, často se však láme a při práci velmi špiní ruce.

Vázací **železný** drát je vhodnější pro oplétání nádob, tvorbu obrazů nebo samostatných předmětů, pro výrobu šperků jen omezeně. Drát je náchylný ke korozi, před prací je nutné očistit jej a ošetřit olejem na šicí stroje, na kola nebo silikonovým olejem. Hotový výrobek je dobré občas zkontrolovat a případně jej lehce očistit. Robustní vzhled předmětů zhotovených či ozdobených železným drátem však působí zajímavě.

Vázací **pozinkovaný** drát se pro tento typ výpletu nehodí, neboť je poměrně tvrdý a nepodajný. Tenčím lze vytvořit několik barevně odlišných řad, nebo jej použít jako drát vložený.

Kromě vhodného materiálu je důležité zvolit také jeho správný průměr. Pro výrobu šperků je to obvykle 0,3 mm až 0,5 mm. Drát o průměru 0,2 mm (nerez) nebo 0,3 mm (měď, mosaz, dekorační drát) použijeme ke spojování jednotlivých drátovaných prvků do celku, nebo k připojení drátovaného prvku k jinému komponentu. Pro oplétání nádob tímto výpletem je vhodné použít dráty do 0,8 mm. Silnější dráty využijeme jako kontury, které vypleteme tenčím drátem, a samozřejmě k výrobě předmětů a oplétání nádob, kdy využijeme jiné typy výpletů, o nichž tato kniha nepojednává.

Co kromě materiálu budeme potřebovat?

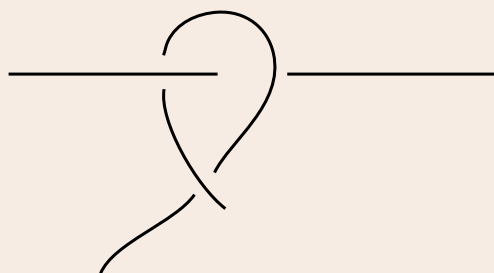
- Boční kleště ploché, kulaté kleště s kónickou špičkou a boční kleště štípací. Bočními kleštěmi se lze snadněji dostat k místu, kde potřebujeme drát odštípnout nebo upravit.
- Silnější jehlu či špendlík. Slouží k nadzdvihnutí výpletu a snadnějšímu protažení drátu.
- Hadřík či kousek kůže pro narovnání a změkčení drátu.
- Při práci se železným nebo hliníkovým drátem přijdou vhod pracovní rukavice. Osvědčily se buď tenké bavlněné rukavice, rukavice pro zahrádkáře nebo staré kožené rukavice.



ZÁKLADNÍ TYPY VÝPLETŮ

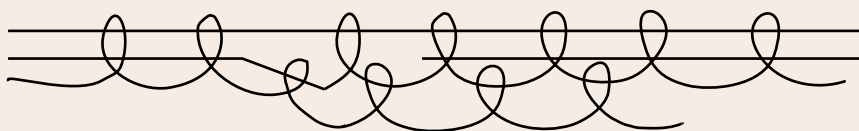
Jak již bylo uvedeno, smyčkovací výplet je vzor převzatý ze šité krajky. Použijeme-li terminologii šité krajky, jsou nejčastěji využívaným stehem nepodkládané smyčky. Na rozdíl od šité krajky jej nešíjeme odspodu nahoru, nýbrž naopak. Je velmi užitečné zvyknout si na postup, kdy drát vedeme vrchem přes opěrný drát (v první řadě) nebo přes oblouček předchozí řady, a vytahujeme jej vzniklým obloukem opět vrchem. Má to svoji logiku. Při vkládání drátu odspodu obloučky předchozí řady nadzvedáváme a vzor vlastně odtahujeme od oplétaného předmětu. Prací od shora docílíme toho, že drát bude na předmětu pevně „sedět“, a také samotná práce je mnohem snadnější.

Steh



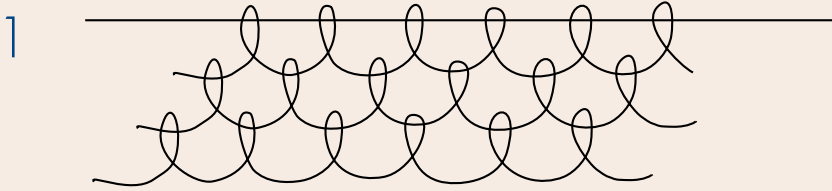
Při oplétání předmětů se pracuje ve spirále. Při šití první řady poslední oblouček skončí přibližně půl oblouku před prvním obloukem první řady a pak se rovnou pokračuje šitím druhé řady.

Nová řada

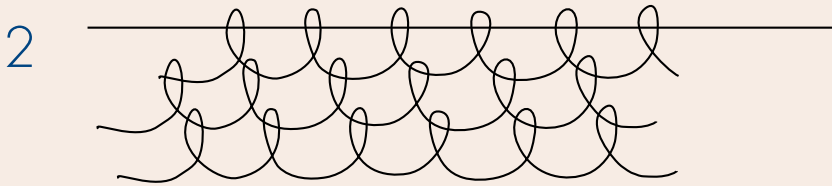


Jinak je tomu při výpletu v ploše. Zde můžeme pracovat buď z jedné strany po jednotlivých řadách a po skončení každé řady drát ukončit (tento postup se využívá při práci s různými barvami drátu), nebo předmět otáčíme a pracujeme nejprve po lícové a pak po rubové straně.

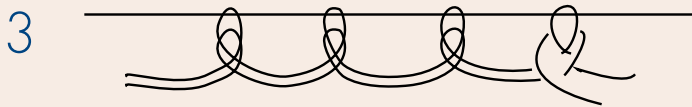
Smyčky mohou být umístěné ve středu oblouku předcházející řady.



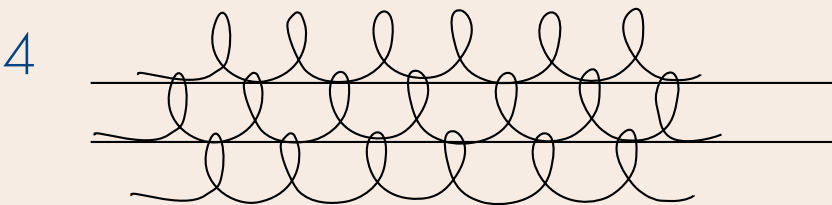
Mohou být také těsně u smyčky předcházející řady, vzor se pak stáčí do spirály.



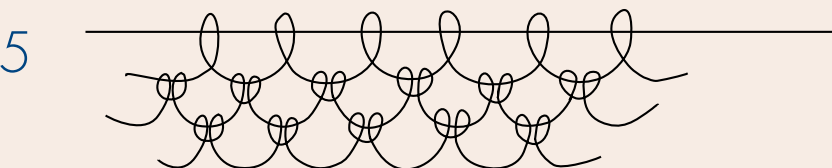
Nebo jsou smyčky vedeny kolem smyček předcházející řady. Takový výplet pak tvoří svislé linky.



V místech, kde chceme mít pevnější výplň, zvolíme podkládané smyčky. Postupujeme tak, že při šití smyčkového stehu zároveň zapracujeme napnutý drát.



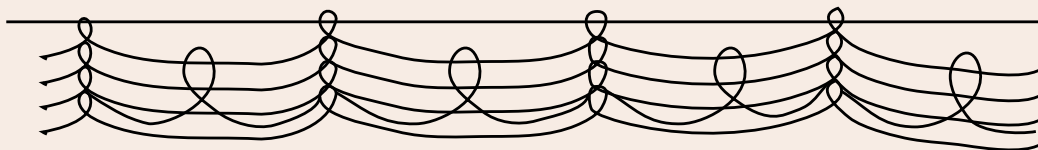
Další je výplň se dvěma či třemi sloupky, kdy do obloučku všijeme dvě nebo tři malé smyčky.



ZÁKLADNÍ TYPY VÝPLETŮ

Hezkou variantou jsou takzvaní motýlci. Základem pro ně je vzor na třetím nákresu, kde jsou smyčky nových obloučků vedeny kolem smyček předchozí řady. Vždy po třech řadách stáhneme tři předchozí obloučky uprostřed jednou smyčkou. Rozestupy mezi obloučky musí být větší a prostor mezi jednotlivými řadami úzké.

Motýlek



Smyčky lze také řadit do geometrických vzorů. V případě složitějších vzorů na oplétaný předmět uděláme značky pro snadnější udržení tvaru vzoru.

Postup

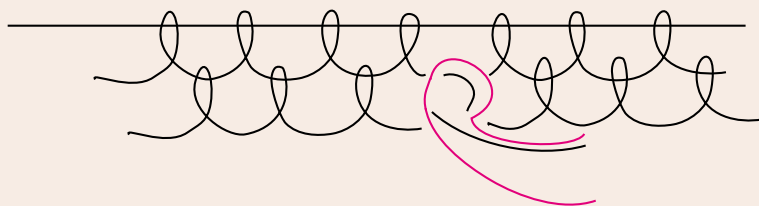
Pracovní postup je pro všechny uvedené typy výpletu stejný. Ustřípneme drát o délce maximálně jeden metr. Delší drát práci neusnadní, spíše naopak. Příliš dlouhý drát se zamotává a láme.

Při oplétání předmětu zvolíme začátek, drát v tomto místě dvakrát obtočíme a vytvoříme první řadu. To je někdy obtížné, a pokud je to možné, drát sejmeme z oplétaného předmětu a první řadu udržujeme z ruky. Jestliže se průměr oplétaného předmětu zvětšuje, musí se tomu přizpůsobit i výplet. Buď zvětšíme velikost obloučků, nebo zvýšíme jejich počet.

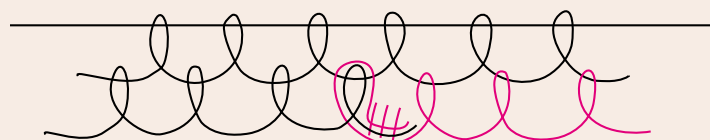
Nastavení drátu

Jeden metr drátu pro celý výplet většinou nestačí a je nutné několikrát jej nastavit. Běžný způsob je následující: nový drát vedeme ve směru práce kolem smyčky posledního obloučku, krátké konce stočíme, alespoň tři až čtyři otočky ponecháme a přebytečné konce odštípeme. Dlouhým koncem pokračujeme v práci. Krátké konce zapracujeme v následující řadě tak, aby byl předmět z lícové strany hladký.

Krok 1



Krok 2



Při použití velmi tenkého drátu lze krátký konec dvakrát obtočit kolem smyčky a nový drát připevnit jednoduchým uzlem.

Při šití podkládaných smyček jednoduše ponecháme krátký konec, ve stejném místě vložíme tu část drátu, který se bude během práce přišívat k obloučkům, a krátký konec několika stehy přešijeme.

Práci obvykle zakončíme tak, že drát alespoň jednou protáhneme kolem poslední smyčky a odštípíme jej. Konec vždy pečlivě zasuneme pod okolní dráty, aby nebyl vidět a povrch neškrábal.

DVOJITÝ DRÁT

Hezky vypadá vzor z dvojitého drátu. Zde použijeme drát o délce alespoň dva metry. Drát v polovině přehneme a jednou jej obtočíme kolem oplétaného předmětu. Volné konce se provléknou ohybem a dál se pracuje se jako u nepodkládaných smyček, avšak oběma dráty zároveň.



ZÁKLADNÍ TYPY VÝPLETŮ



I zde bude nutné drát nastavit. Po dokončení posledního obloučku před nastavením oba dráty ještě jednou provlékneme kolem malé smyčky a odštípáme je. V levé polovině obloučku nad poslední smyčkou provlékneme přeložený nový drát a pokračujeme v práci.

Vytvářené obloučky by měly být stejně velké, smyčky musí být umístěné uprostřed obloučků předchozí řady, jinak nebude vzor hezký. Po opletení předmětu dráty nakonec pomocí jehly nebo šídla rozevřeme do kytiček.

V následující části knihy je uvedeno několik tipů a způsobů, jak tento druh výpletu využít. Jsou zde návody na zhotovení nejjednodušších ozdob a šperků i obtížnějších výrobků.



Oplétání kamenů je velmi oblíbené. Stačí hezký kamínek, několik metrů drátu a již můžeme tvořit: těžítka, rybku nebo originální šperk.





Pro výplet byl použit kytičkový vzor z dvojitého drátu. Začátek práce je uprostřed. Nejprve se vytvoří výplet na jedné polovině kamenu, poté na druhé. První řada je udrátovaná tak, jak je popsáno v kapitole Dvojitý drát. Smyčky první řady druhé strany výpletu jsou vloženy do smyček protilehlé strany. Ve středové části rozpojeme nejen obloučky, ale i dvojitý drát uprostřed a kytičky zde mají po šesti okvětních lístcích.

Šedý kámen je touto technikou opletený celý. Světlý kámen je opletený dvojitým drátem pouze ve středu, od třetí řady jsou obloučky šité z jednoduchého drátu.

Kamínky lze oplétat nejen jednoduchými vzory, ale i složitějšími geometrickými. Vzor si lze předkreslit na papír, zkušenější dráteníci pracují bez předlohy.



Geometrické vzory

Chceme-li, aby nezanikla kresba nebo zajímavá struktura kamenu, odrátujeme jej pouze na hraně. Pracuje se od středu rubové či lícové strany a na druhou stranu výplet pouze překlopíme.



Drátování na hraně

Další možností je, že stočený či silnější drát použijeme jako opěrný a ten umístíme na hranu kamínku. Udrátujeme vždy jednu řadu na jedné straně a pak jednu řadu na protilehlé straně. Drát při práci sklouzává a na kamínku nedrží. První řadu proto drátujeme mimo kamínek, jen v ruce, a přiložením výpletu kontrolujeme jeho správnou velikost. Když kamínek ve výpletu pevně drží, můžeme práci zakončit.

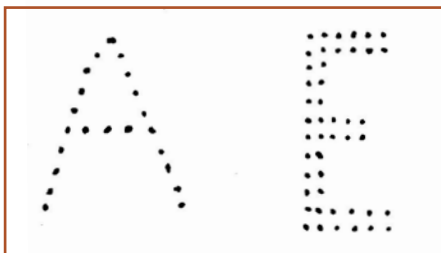
Nákresy těchto postupů jsou uvedené v kapitole Velikonoce v části, jež se zabývá oplétáním vajíček.

A nakonec osobní kamínek, při jehož oplétání jsou smyčky řazeny do tvaru písmen. Stačí si nakreslit obrys písmene a „psát“ písmena a z nich pak celá slova. Tečky na nákrese představují smyčky.



V horní části kamínku může být buď hustý výplet, který přejde do potřebného počtu smyček pro dané písmeno, nebo minimální počet ok, což jsou čtyři. Po jedné smyčce musí být na hraně kamenu a alespoň jedna smyčka musí být umístěna na přední a jedna na zadní ploše. Výplet z menšího počtu smyček nevypadá hezky a kámen v něm nedrží pevně.

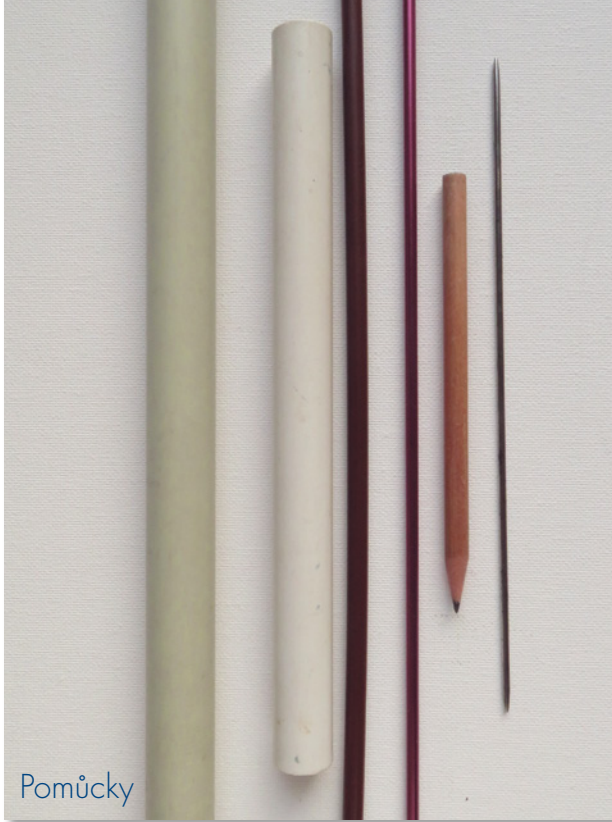
Nákres písmen



DUTINKY

Dutinkami označujeme výplet vytvořený na tyčce. Ta může mít různý průměr, od tenké pletací jehlice až po silnou novodurovou nebo kovovou trubku.





Pomůcky

Tenké dutinky lze splétat do copánků nebo z nich můžeme tvořit náušnice. Z dutinek větších průměrů vypadají hezky robustní šperky zdobené korálky, vyplněné šátkem nebo hedvábnými šňůrkami. Lze je zdobit korálky, mušličkami či drobnými kamínky. Korálky lze navlékat během práce nebo jimi lze naplnit dutinku až po jejím dokončení.

Postup: kolem tyčky dvakrát obtočíme drát. Kratší konec bude mít délku přibližně 10 cm, ten nakonec použijeme pro připevnění uzávěru, dlouhým koncem se tvoří očka. U velmi tenkých tyček je vkládáme do obloučků předchozí řady, u silnějších, jako je průměr tužky a větší, buď do obloučků, nebo kolem malých smyček (viz Základní typy výpletů).



Korálky navlékáme na drát při každém stehu. Postup využívaný při háčkování s korálky, kdy se na přízi nejprve navléknou korálky a ty se během vlastní práce vháčkávají, možný není.

